

af sted. Efter tilladelse fra kongen blev der sendt brødre til Grønland direkte fra Herrnhut, og som følge heraf fik den største bebyggelse da også navnet Ny Herrnhut.

Helt frem til år 1900 var brødreneheden aktiv i det grønlandske samfund, hvorefter den trak sig tilbage.

Det er brødrenehedens virksomhed i de næsten 170 år, forfatteren ønsker at belyse, men desværre bringer bogen intet nyt, og det er sådan set en skam, for brødrenes missionsindsats og hele kulturelle betydning for Grønland er et område, der virkelig kunne kræve og fortjene en dyberegående behandling. Brødrenehedens indsats har nemlig været afgørende for adskillige udviklingslinier i det grønlandske samfund. Nu er bogen desværre kun blevet en kort introduktion og beskrivelse af en indsats, der er på vej til at blive glemt.

Henrik Fode

Johannes Brix: *Lægevirke i Sønderjylland før 1864*. (Udgivet af Sønderjyllands Lægekredsforsening v/medicin-historisk udvalg, 1980). Ill. 123 s.

Dette skrift markerer 60-årsjubelæet for den sønderjyske lægekredsforsening. Foreningen har i 1970 udgivet et skrift om tiden 1920-70. Denne nye bog handler om tiden før 1864. Det bygger på ældre og nyere trykte kilder og litteratur og består af fire afsnit: læger i Sønderjylland til 1864 (med biografier), fysikatsdistrikterne i det sønderjyske område til 1864, sanitetskollegierne i Slesvig-Holsten 1804-1864, samt lidt uden for denne lokale sammenhæng det militære lazaret på Augustenborg Slot under Treårskrigen 1848-50. I dette sidste kapitel fremdrages de ikke ukendte problemer om-

kring det militære sundhedsvæsen. Bogen fremtræder i øvrigt som en ret isoleret administrationshistorisk redegørelse uden meget samfundsmæssigt perspektiv. Den almindelige udvikling på sundhedsområdet antydes, men forudsættes stort set bekendt.

Dorrit Andersen

Søren Nancke-Krogh; *Af jord er du kommet. Danskerne som jordbrugere gennem 6000 år*. (Nyt Nordisk Forlag. Arnold Busck, 1982). Ill. 156 s.

Ellen Damgaard (udg.): *Peder Lykke – En husmand på heden*. (Nyt Nordisk Forlag. Arnold Busck, 1983). Ill. 364 s., 120 kr.

»Jeg har ikke i skolen lært, at husmænd nogensinde skulle have haft nogen som helst gavnlig indvirkning på vort land«, skriver forfatteren (s. 139), og det tager han revanche for i sin bog, som i høj grad er et epos til husmandens pris. Det skal han heller ikke lastes for, det er godt at engagere sig i sin forskning, og den sociale indignation, som er bogens fundament, er vel begrundet. Det er ikke vanskeligt at vække sympati for husmanden, og det kan gøre ondt at opleve det voldsomme tilbageslag, der er sket for ham og hans livsform i de sidste årtier; personligt har jeg set gløden i ældre husmænds øjne, når de berettede om tidligere tiders sammenhold, om husmandsudflugterne osv. Man kan også medgive, at det er påkrævet at få »husmandslinjen« understreget i danmarkshistorien. Men bogen skildrer ikke danskerne som jordbrugere gennem 6000 år, som undertitlen lover, der fokuseres ensidigt på husmanden, og både herre- og gårdmand fremstår alene som husmandens fjender.

Bogens topografiske udgangspunkt